

İZMİR ADNAN MENDERES HAVALİMANI TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:

2023/28

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik
Kurulunun 24.08.2023 tarih ve 2023/606
sayılı kararı oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	iii
I. GİRİŞ	1
II. TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİNDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	3
III. TAVSİYELER	7
<i>A. Önceki Ziyaretin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler</i>	7
<i>B. Havalimanı Terminal İşletmecisine (TAV Ege Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş. Genel Müdürlüğü) Yönelik Tavsiyeler</i>	9
<i>C. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler</i>	10

KISALTMALAR

AIÖK	: Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
CCTV	: Closed Circuit Television - Kapalı Devre Televizyon Sistemi
GİB	: Göç İdaresi Başkanlığı
INAD	: Inadmissible Passenger - Kabul Edilemez Yolcu
m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	: Paragraf
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı hükmü uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı yerlerden birisi olan transit geçiş merkezleri dayanağını 11/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'ndan (YUKK) almaktadır. YUKK'un 7'nci maddesine göre; *“(1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir: a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar, b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar, c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar. (2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılar tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin*

şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.
(3) Bu madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir.”

5. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevi ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir. Havalimanlarında kabul edilemez yolcuların¹ tutulduğu transit geçiş merkezlerine ziyaret düzenlemek TIHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

6. Anılan görevin icrası kapsamında, 25/10/2022 tarihinde İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Geçiş Merkezine² **habersiz bir takip** ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ..., ... ve ... yer almıştır.

7. Ziyaret, Havalimanı Çalışma Grup Başkanı İl Göç Uzmanı ... ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TIHEK’in ulusal önleme mekanizması kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, İdare’den Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ve kabul edilemez (INAD)³ yolcular hakkında genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından kabul edilemez yolcuların, Merkezde tutulma süreleri boyunca kaldıkları kadın ve erkek yolcu bekleme salonları yerinde incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Ziyaret sırasında Merkezde tutulmakta olan kabul edilemez bir yolcu olduğu görülmüş, yolcuya TIHEK ve ulusal önleme mekanizması görevi hakkında genel bilgiler verilerek ziyaretin amacı, kapsamı, kişisel verilerin gizliliğinin korunacağı ve ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanarak görevli personel bulunmaksızın özel bir görüşme yapılmak istenmiş ancak yolcunun kabul etmemesi üzerine görüşme gerçekleştirilememiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 19/10/2022 tarihli ve 14964 sayılı oluruna istinaden İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Geçiş Merkezine 25/10/2022 tarihinde

---

¹ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 4/1/c: “Kabul edilmeyen yolcu; ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi ifade eder.”

² Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

³ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf(97)10, para. 25.

gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİNDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Merkez, Adnan Menderes Havalimanı Dış Hatlar Terminalinde yer almakta olup 7/6/2021 tarihinden bu yana İzmir İl Göç İdaresi Müdürlüğü Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

10. Havalimanında bulunan Pasaport Kontrol Noktalarında geçerli bir seyahat belgesine sahip olmama, hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunması, pasaport süresinin yetersiz olması gibi ülkeye kabul edilmeme nedenlerinden⁴ herhangi birinin tespit edilmesi halinde gelen yolcu, görevli polis memuru tarafından Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına yönlendirilmekte, burada ülkeye neden kabul edilemeyeceği ile bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri kendisine tebliğ edildikten sonra parmak izi kaydı alınarak kimlik bilgileri, geldiği ülke ve taşıyıcı hava yolu firması belirlenmektedir. Buradaki işlemleri tamamlanan kabul edilemez yolcunun üst ve eşya araması yapılarak tutanak altına alınmakta ve eşyaları emanete alınmaktadır. Arama işlemi, yabancının cinsiyeti dikkate alınarak kadın ya da erkek güvenlik görevlilerince yapılmaktadır.

11. İlgili mevzuata⁵ göre kabul edilemez yolcuların geri götürülmesinden taşıyıcı havayolu firması sorumludur. Bu kapsamda, ilgili yolcuların bilgileri taşıyıcı havayolu firmasına bildirilmekte ve dönüş planlaması firma tarafından yapılmaktadır. Bu süre zarfında

---

⁴ 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu madde 7:“(1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir: a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar (2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılara tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.(3)(Ek:6/12/2019-7196/70 md.) Bu madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir.”

⁵ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 5/2/b: “Taşıyıcılar, kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden, gönderilene kadar beslenme, konaklama ve sağlık giderlerinin karşılanmasından sorumludur.”

yolcu, uluslararası bir bölge niteliğinde olan Transit Geçiş Merkezine alınarak buradaki Kabul Edilemez Yolcu Bekleme Salonunda tutulmaktadır.

12. Bekleme Salonunda, personel için bir, yolcular için iki adet olmak üzere toplam üç oda yer almaktadır. Odalardan biri kadın, diğeri erkek yolcular için ayrılmıştır. Erkek kabul edilemez yolcu odasının büyüklüğü 76 m², kadın kabul edilemez yolcu odasının büyüklüğü 33 m²dir. Yolcu sayısında yoğunluk yaşanması halinde, Havalimanı İşletme Müdürlüğünden ek yatak talebinde bulunulduğu, ziyaret tarihine kadar Merkezde en fazla altı yolcunun aynı anda tutulduğu, kabul edilemez çocuk yolcu gelirse çocukların aileleriyle ya da Merkeze birlikte geldikleri yolcuyla beraber aynı odada tutuldukları, yoğunluk yaşanmaması adına işlemlerin hızlıca tamamlanarak kabul edilemez yolcuların genellikle geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye⁶ geri gönderildiği belirtilmiştir.

13. Odalar incelendiğinde erkek kabul edilemez yolcu odasında beş adet tek kişilik yatak, bir adet kanep, iki adet dolap ile bir adet masa bulunduğu, kadın kabul edilemez yolcu odasında ise iki adet tek kişilik yatak, bir adet kanep, bir adet beşik ile bir adet dolap bulunduğu, Bekleme Salonundaki oda ve tuvaletlerde bebek alt değıştirme ünitesi ya da bebek emzirme alanının bulunmadığı görülmüştür.

14. Merkeze kabul işlemleri tamamlanan her yolcuya, mevsim şartlarına uygun olarak temiz battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin verildiği, kabul edilemez yolcu Merkezden çıkış yaptıktan sonra çarşaf ve nevresimlerin değıştirilerek yıkamaya gönderildiği bilgisi edinilmiştir.

15. Bekleme Salonunda ısınma ve havalandırma, merkezi havalandırma sistemi ile sağlanmaktadır. Sistemin ayarlanabilir olduğu, kalan yolcunun talebine göre ısınma ve havalandırmanın ayarlandığı belirtilmiştir.

16. Aydınlatma, floresan lamba panelleriyle sağlanmaktadır. Bekleme Salonunda pencere bulunmadığı, bu sebeple oda ve koridorların doğal ışık almadığı ancak yeterli yapay aydınlatmanın olduğu gözlemlenmiştir.

17. Merkezde tutulmakta olan yolcular, Kabul Edilemez Yolcu Salonunun transit alan içerisinde bulunması nedeniyle havalimanı içerisinde serbestçe dolaşma imkânına sahip değildir. Yolcuların, talep etmeleri halinde bir güvenlik görevlisi ya da polis eşliğinde Bekleme

---

⁶ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 5/2/a: “Yolcuyu getiren taşıyıcı, yolcunun geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye gönderilmesiyle ilgili işlemleri derhal başlatır ve en geç üç gün içinde sonuçlandırır.”

Salonunun girişindeki kapalı camekân alana hava almaları için çıkabildikleri, geri dönüş işlemlerinin gecikme olmaksızın tamamlanmaya çalışıldığı, bu sebeple çok uzun süreler kapalı alanda kalmadıkları ifade edilmiştir.

18. Odaların her birinde iki adet tuvalet ve duş perdesi ile bölünmüş iki adet duş alanı bulunmakta, her iki bekleme odasını birbirinden ayıran koridorda engelli bireylerin kullanımına uygun, tutunma barı ve acil çağrı butonu bulunan ayrı bir tuvalet yer almaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından tuvaletteki acil çağrı butonuna basılarak çalıştığı tespit edilmiş, tuvaletlerde sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut, banyo ve lavabo musluklarının akar halde olduğu görülmüş, Merkezde 24 saat sıcak su imkânının bulunduğu anlaşılmıştır.

19. Salonda yer alan oda ve koridorların temiz olduğu görülmüştür. Bu alanların bakım ve temizliğinden Havalimanı İşletme Müdürlüğünün sorumlu olduğu, görevli personel tarafından temizliğin günlük olarak yapıldığı öğrenilmiştir.

20. Merkezde tutulan yolcuların yemek ve içme suyu ihtiyacı, yolcuyu Türkiye'ye getiren havayolu firması tarafından ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Yolculara günde üç öğün yemek ve sınırsız içme suyu verildiği, özel beslenme ihtiyacı olan yolcular için ihtiyaca uygun yemeklerin sağlanmakta olduğu, yolcuların kantin veya markete erişim olanağının bulunmadığı ancak herhangi bir ihtiyaçları olduğunda taşıyıcı havayolu firmasınınca ihtiyaçlarının ücretsiz olarak karşılandığı bilgisi edinilmiştir.

21. Ziyaret Heyetince öğle yemeği personel tarafından kullanılan yemekhanede yenilmiştir. Yemeklerin diyabet, çölyak, vejetaryenlik gibi durumlara uygun çeşitlilikte olduğu görülmüştür.

22. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda Merkezde tutulan yolcuya ilk müdahalenin, Havalimanı içinde yer alan Portklinik doktoru tarafından yapıldığı, yolcunun hastaneye götürülmesi gerekirse polis memuru eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı, yolcuların ilaç kullanmaları gerektiğinde ise doktor talimatına göre ilacın güvenlik görevlisi nezaretinde verildiği belirtilmiştir.

23. Yolcuların bagajları Bekleme Salonunda personel için ayrılan odada tutulmakta, güvenlik sebebiyle yolcuların yanına verilmemektedir. Yolcuların bagajlarından herhangi bir eşyaya ihtiyaçları olması halinde güvenlik görevlisi eşliğinde alabildikleri ifade edilmiştir.

24. Uluslararası standartlara göre yabancıların geçici olarak alıkonuldukları merkezlerde, çocuklar için iyi dekore edilmiş ve yeterli görsel uyaranlara sahip bir oyun alanı⁷ bulunmalıdır. Bu kapsamda Merkezde kabul edilemez çocuk yolcuların vakit geçirebilmeleri için boyama kitabı, boya kalemleri, yabancı dillerde hikâye kitapları ve kutu oyunlarının bulunduğu, odalarda ayrı bir oyun alanının ise bulunmadığı görülmüştür.⁸

25. Havalimanında ücretsiz kablosuz internet bağlantısı bulunmaktadır. Kabul edilemez yolcuların, Merkezde tutuldukları süre boyunca cep telefonu, bilgisayar, tablet gibi elektronik cihazlarını yanlarında bulundurulabildikleri, bu cihazlar aracılığıyla internete erişim sağlayabildikleri belirtilmiştir.

26. Merkezde tutulan yolcuların konsoloslukla görüşme talepleri olduğunda görüşmeleri için iletişim imkânının kendilerine sağlandığı, ayrıca talep etmeleri halinde aileleri ve yasal temsilcileri ile görüşebildikleri ifade edilmiştir.

27. 2022 yılı başından, ziyaret tarihi olan 25/10/2022'ye kadar olan on aylık süre içinde, Merkezde 71 farklı uyruktan 372 yolcunun kabul edilemez yolcu olduğu tespit edilerek işlem yapılmıştır. Bu yolculardan 188'i kadın, 184'ü erkektir.

28. İncelenen kayıtlarda; Türkiye'ye kabul edilmeme nedeni, geri dönüş süreci ve geri dönene kadar kişilerin Merkezde tutulacağına ilişkin bilgilerin ilgili yolcuya kabul edilemez yolcu formu ile tebliğ edildiği, yabancıların bu konuda bilgilendirildiğine dair formu imzalamış olduğu görülmüştür. Formların Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde olduğu, ihtiyaç halinde İzmir İl Göç İdaresi Müdürlüğünden ya da Harmandalı Geri Gönderme Merkezinden tercüman talep edildiği, formun bir nüshasının yolcuya verildiği, diğerinin Merkezde kaldığı, ayrıca fiziksel tutulan kayıt haricinde ilgili bilgilerin Göç Kayıt Sistemine (GöçNet) işlendiği belirtilmiştir.

29. Kabul edilemez yolcuların haklarına ve bilgi alabilecekleri 157 telefon numaralı Yabancılar İletişim Merkezine (YİMER)⁹ ilişkin Türkçe, Almanca, Arapça, İngilizce, Farsça, Rusça dillerinde bilgilendirici afiş ve broşürlerin yer aldığı görülmüştür.

⁷ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf(99)12, para. 29.

⁸ Bkz. CPT/Inf (2023) 01 Litvanya Raporu, para. 111.

⁹ YİMER; Göç İdaresi Başkanlığı bünyesinde, yabancıların vize, ikamet izni, uluslararası koruma, geçici koruma gibi sorularına cevap veren, insan ticareti mağdurlarının tespitine ve göçmen kaçakçılığı mağduru yabancıların, denizde kurtarılma operasyonlarına yönelik de bir ihbar hattı işlevi gören; Türkçe, İngilizce, Arapça, Farsça, Peştuca, Rusça ve Almanca dillerinde 7 gün 24 saat hizmet veren bir acil iletişim hattıdır.

30. Merkezde, koridor ve yolcu bekleme salonlarını gösteren toplam üç adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü personeline kamera görüntülerinin 24 saat CCTV(Kapalı Devre Televizyon Sistemi) Odasından takip edilmekte olduğu belirtilmiştir. Yapılan incelemede, koridor ve salonların 24 saat kayıt altına alındığı, kayıtların sistemde geriye dönük olarak 35 gün süreyle saklandığı, elektrik kesintilerine karşı yedek güç kaynağı bulunduğu ve salonların girişinde tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğine dair Türkçe ve İngilizce uyarı yazılarının asılı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca farklı tarihlere ait geçmişe dönük güvenlik kamerası kayıtları incelenmiş, işkence ve kötü muameleye dair herhangi bir davranışa rastlanmamıştır.

31. Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığında, grup başkanı olarak görev yapan bir il göç uzmanı ile yedi polis memuru görevlidir. Polis memurları 24 saat vardiyalı olarak çalışmakta, her vardiyada iki polis memuru görev yapmaktadır. Merkezin güvenliğinden İzmir İl Emniyet Müdürlüğü Havalimanı Şube Müdürlüğü personeli nezaretinde Havalimanı Özel Güvenlik Müdürlüğü sorumludur. Bu kapsamda, kabul edilemez yolcuların Merkezde bulunduğu süre boyunca, bir özel güvenlik görevlisinin hazır bulundurulduğu belirtilmiştir.

32. Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığı personelinin 2022 yılı içerisinde sınır kapılarında yapılan işlemlere ilişkin eğitim aldığı, alınan eğitimlerin içeriğinde insan hakları, Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) ile işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının yer almadığı gözlemlenmiştir.

III. TAVSİYELER

A. Önceki Ziyaretin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

33. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından, 27/9/2021 tarihinde İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Geçiş Merkezine habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir.¹⁰

---

¹⁰ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun 2021/4282 sayılı ve 23/9/2021 tarihli Başkanlık Oluru üzerine düzenlenen ziyaret

Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2022/01 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.¹¹ Merkez ile ilgili, Havalimanı Terminal İşletmecisine (TAV Ege Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş. Genel Müdürlüğü) daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespit ve gözlemler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tavsiyeler	Yerine Getirilme	Açıklama
Uzun süreli tutulan yolcuların kullandıkları battaniye, nevresim, yastık gibi eşyaların yeterli sayıda sağlanması ve periyodik olarak temizliklerinin yapılması,	✓	Battaniye, nevresim, yastık gibi eşyaların yeterli sayıda temin edilmiş olduğu, depoda yeterli sayıda yedek eşyanın bulunduğu, temizliklerinin yapılmış olduğu görülmüş, ayrıca temizliğin periyodik olarak yapıldığı belirtilmiştir.
CPT standartları gereğince uzun süreli alıkonulan kişilerin gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve uygun yıkanma imkanlarına sahip olması gerektiğinden yolcuların tuvalet ve banyo için kullandığı alanların sık sık hijyen koşullarını sağlayacak şekilde temizlenmesi, gerekli yenileme ve tamiratların yapılması, uzun süreli tutulma durumlarında yolcuların banyo ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla temiz havlu vb. eşyaların hazır bulundurulması,	✓	Merkezde tutulan yolcular için ayrılan tuvalet ve banyo alanlarının temiz, lavaboda sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut, banyo/lavabo musluklarının akar halde olduğu ve sıcak su imkanının bulunduğu, gerekli tadilat çalışmasının tamamlanmış olduğu ve uzun süreli tutulma durumlarında yolcuların banyo ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla temiz havlu vb. eşyaların hazır bulundurulduğu görülmüş, yolcular talep ettiğinde havlu temin edilmekte olduğu öğrenilmiştir.
Bekleme odalarında küçük çocuklar ile bebeklerin de kalabilecekleri göz önünde bulundurulduğunda, çocuklar ve bebekler için oyuncak temini ile odalarda belirli bir bölümün oyun alanı olarak tahsis edilmesinin sağlanması,	<i>Kısmen</i>	Çocuklar ve bebekler için oyuncak, boyama kitabı, boya kalemi ve kitap bulunduğu tespit edilmiş ancak odalarda belirli bir bölümün oyun alanı olarak tahsis edilmediği tespit edilmiştir.

¹¹ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2022/01 Nolu İzmir Adnan Menderes Havalimanı Transit Alan Ziyareti Raporu, <https://www.tihkek.gov.tr/public/images/kararlar/D6CB8E.pdf>

Kadın bekleme odasında bebekler için bebek alt değiştirme yeri ya da bebek emzirme alanı bulunmadığı, bu eksikliğin oda içerisine paravan veya ekipmanlar konularak giderilmesi,	X	Kadın bekleme odasında bebekler için bebek alt değiştirme yeri ya da bebek emzirme alanı ile oda içerisinde paravan benzeri bir bölümün bulunmadığı tespit edilmiştir.
Mahremiyetin korunması adına, bekleme odalarının duvarlarına, odaların 24 saat izleme altında olduğunu belirten bilgilendirici yazılar asılması,	✓	Kabul Edilemez Yolcu Salonundaki odaların girişine, bu alanların 24 saat güvenlik kameraları ile izlenmekte olduğunu belirten Türkçe ve İngilizce uyarı levhalarının asıldığı görülmüştür.
CPT standartları gereğince 24 saat ve daha uzun süreli polis nezaretinde tutulanlara günde en az bir saat gün ışığından faydalanma imkânı sağlanması gerektiği ancak yapılan inceleme neticesinde odaların açık hava erişimini mümkün kılacak bir donanıma (pencere, açık havalandırma vb.) sahip olmadığı, bu yüzden havalimanının fiziki imkânlarının yeniden değerlendirilerek eğer mümkünse INAD bekleme salonunun temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip başka bir alana taşınması,	X	Ülkeye kabul edilmeyen yolcular, Merkezin transit alan içerisinde bulunması nedeniyle havalimanı içerisinde serbestçe dolaşma imkânına sahip değildirler. Havalimanının fiziki imkânları açısından Bekleme Salonunun temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip başka bir alana taşınmasının ziyaret tarihi itibarıyla mümkün olmadığı, bu sebeple Merkezin mevcut yerinde hizmet vermeye devam ettiği görülmüştür. Odalarda bekleyen yolcuların, Bekleme Salonunun girişindeki camekân alana hava almaları için çıkabildikleri tespit edilmiştir.

B. Havalimanı Terminal İşletmecisine (TAV Ege Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş. Genel Müdürlüğü) Yönelik Tavsiyeler

34. Bekleme Salonundaki oda ve tuvaletlerde bebek alt değiştirme ünitesi ya da bebek emzirme alanının bulunmadığı tespit edildiğinden gerekli düzenlemelerin yapılarak eksikliğin giderilmesi,

35. AİÖK'nin “*Polis nezaretinde 24 saat veya daha uzun kalan kişilere, mümkünse her gün açık havada egzersiz yapma imkânı verilmelidir.*”¹² tavsiyesi uyarınca Bekleme Salonunda pencere bulunmadığı, kabul edilemez yolcuların hava almak için sadece Bekleme Salonunun girişindeki temiz ve açık havaya erişimi olmayan kapalı camekân alana çıkabildikleri dikkate alınarak, Merkezin temiz hava ve gün ışığı imkânlarına sahip başka bir alana taşınmasının tekrar değerlendirilmesi ya da yolcuların açık ve temiz havaya erişebilecekleri bir alana çıkabilmelerinin sağlanması,¹³

36. AİÖK'nin “*İyi tasarlanmış bir çocuk gözaltı merkezinde, özgürlüğünden mahrum edilen gençler için olumlu ve kişiye özel gözaltı şartları sağlanır. Çocukların uyuma ve yaşama bölümleri yeterli büyüklükte, iyi aydınlatılmış ve havalandırılmış olmanın yanı sıra, yeterli mobilyaya sahip, iyi dekore edilmiş ve yeterli görsel uyaranlara sahip olmalıdır. Aksi yönde ciddi güvenlik nedenleri yoksa çocukların makul sayıda kişisel eşyayı yanlarında bulundurulmasına izin verilmelidir.*”¹⁴ tavsiyesi uyarınca Bekleme Salonundaki odalarda çocuklar için ayrı bir oyun alanı ayrılmadığı görüldüğünden odalarda belirli bir bölümün çocuklara yönelik oyun alanı olarak tahsis edilmesinin sağlanması,

C. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

37. AİÖK'nin “*...göç nedeniyle gözaltında tutulanlara sistematik olarak, uygulanacak prosedürü anlatan ve haklarını açıklayan bir belge verilmelidir. Bu belge, söz konusu kişilerce en çok konuşulan dillerde hazırlanmalı ve gerekli olduğunda bir çevirmenin hizmetinden yararlanılmalıdır.*”¹⁵ tavsiyesi uyarınca Türkçe ve İngilizce dillerinde hazırlanan kabul edilemez yolcu formunun farklı dillerde de hazırlanması,

38. Merkezde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına insan hakları, BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) dâhil

¹² Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15, para. 47.

¹³ Bkz. CPT/Inf (2020) 22 Türkiye Raporu, para. 53.

¹⁴ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf(99)12, para. 29.

¹⁵ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf(97)10, para. 30.

olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,^{16 17}

hususları tavsiye edilmektedir.

---

¹⁶ Avrupa Cezaevi Kuralları madde 81.4: “Bütün personelin eğitimi, uluslararası ve bölgesel insan hakları belge ve standartlarının, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesinin öğretilmesini ve Avrupa Cezaevi Kurallarının uygulanmasını kapsamalıdır.”

¹⁷ Bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf(97)10, para. 29.